ДЕКАНУ
И НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛЕТА У БЕОГРАДУ

Наставно-научно веће Учитељског факултета у Београду именовало нас је на седници одржаној 21. IX 2021. године у Комисију за припрему извештаја за избор једног сарадника у звању асистента са докторатом за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности.* По одлуци декана Факултета, расписан је и у *Службеном гласнику* бр. 97, од 15. X 2021. године, објављен конкурс. Комисија има част да у вези с тим поднесе следећи

И З В Е Ш Т А Ј

На конкурс се пријавио један кандидат, **Ђорђе Јанковић**, асистент за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности* на Учитељском факултету у Београду.

Ђорђе Јанковић је уз пријаву, која је датирана на 26. октобар 2021. године, приложио: биографију, фотокопију дипломе о завршеним основним студијама Филолошког факултета Универзитета у Београду, фотокопију дипломе о завршеним мастер студијама Филолошког факултета Универзитета у Београду, потврду о стицању звања доктора наука на Филолошком факултету Универзитета у Београду, списак објављених радова и радове.

Рођен је 17. 10. 1987. године у Пожаревцу. Основну школу „Доситеј Обрадовић“ и Пожаревачку гимназију завршио је у родном граду с одличним успехом у свим разредима. Током средњошколског образовања стекао је признање „Пожаревачка гимназија“ за учешће на такмичењима у беседништву, потом признања за организовање различитих школских приредби, као и награде на такмичењима из српског језика и језичке културе (на свим нивоима). Завршио је Музичку школу „Стеван Мокрањац“ у Пожаревцу, освојивши бројне награде на републичким пијанистичким такмичењима, а 2006. године основао је гимназијски хор „Лазарице“, чији је диригент био до 2013, и са којим је, као диригент, остварио запажене наступе и освојио високе награде на међународним такмичењима.

Студије српског језика и књижевности (групу 01) уписао је 2006. године на Филолошком факултету у Београду и завршио их у року, 28. септембра 2010, са просеком оцена 9,48. На мастер студијама дипломирао је 30. септембра 2011, с просечном оценом 10. Мастер рад на тему „Прозодијски систем говора села Раброва“ одбранио је пред комисијом коју су чинили проф. др Александар Милановић и доц. др Михаило Шћепановић. На основним и мастер студијама имао је све највише оцене из

предмета који су у вези са савременим српским језиком и методиком наставе, као и високе оцене из педагошко-психолошких предмета (Развојна психологија и Педагошка психологија).

Докторске академске студије, модул *Српски језик,* на Филолошком факултету у Београду похађао је од школске 2011/2012. године. Положио је све испите, с просеком 10, и одбранио два самостална истраживачка рада из области методике наставе српског језика и књижевности. Докторску дисертацију „Прозодијске алтернације у творби речи и њихова примена у настави српског језика“, која се делом бави методиком наставе српског језика, одбранио је 8. јула 2021. године пред комисијом коју су чиниле проф. др Весна Ломпар, проф. др Вишња Мићић и доц. др Ана Батас.

Од 1. фебруара 2011. до 31. августа 2013. радио је као наставник Српског језика и књижевности у Економско-трговинској школи у Пожаревцу. У њој је и припремао ученике за такмичења из српског језика и језичке културе, као и за такмичења у рецитовању. Био је главни уредник школског часописа. Положио је испит за наставничку лиценцу. На Радио-телевизији Србије, где је примљен у оквиру конкурса *Сто младих стручњака за 21. век*, радио је од 1. септембра 2013. до 8. јануара 2017. као лектор у информативном програму Телевизије Србије и Радио Београда и држао часове говорних вежби, на којима се дикцијски и прозодијски обликује говор спикера и новинара. Писао је текстове о језичкој култури на Блогу сајта РТС-а. Октобра 2015. био је предавач на језичком курсу Удружења новинара Србије. Од 2019. као тренер учествује у пројекту „Развој и примена програма изградње капацитета у склопу подршке у примени нових основа програма предшколског васпитања и образовања у Србији“ Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Уницефа.

Децембра 2016. изабран је за сарадника у настави, а децембра 2018. за асистента на Учитељском факултету у Београду, за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности*. Ангажован је на предмету *Методика развоја говора II* (до 2020. године и на предмету *Методика наставе српског језика и књижевности I*). Ђорђе Јанковић је као сарадник у протекле две године показао одговорност у раду, високо разумевање организације универзитетске наставе, а пре свега практичних вежби у вежбаоницама. Успешно је водио студенте кроз процес припремања и извођења њихових првих активности у раду са децом предшколског узраста. Захваљујући његовом ангажовању, студенти су са успехом савлађивали предвиђене практичне вежбе и оспособљавали се за примену нових основа програма предшколског васпитања и образовања.

Године 2014. је на *Републичком зимском семинару за наставнике српског језика и књижевности*, који Друштво за српски језик и књижевност организује на Филолошком факултету у Београду, излагао на тему „Писмени задатак – употребљив у животу?“ (у коауторству са Т. Поштић). Исте године је учествовао на научном скупу младих филолога под називом *Савремена проучавања језика и књижевности* (ФИЛУМ, Крагујевац), с темом „Реципрочна заменичка конструкција *један другог*“, а 2017. с темом „Морфосинтактичке одлике заменичке конструкције *један другог*“. Те године је излагао и на *Првом међународном конгресу православних научника у Србији*, на тему „Основна обележја прозодијске србизације рускословенског текста у црквеним напевима“.

У мају 2017. је на међународном научном скупу *Проблеми и дилеме савремене наставе у теорији и пракси*, одржаном у Аранђеловцу, излагао рад о функционалности наставе писменог изражавања у средњој школи, који је објављен у часопису *Иновације у настави*. Наредне године је на научном скупу Учитељског факултета под називом *Савремени приступи у професионалном развоју и раду васпитача и учитеља* представљао рад о хомографима као примерима за учење акцената у основној школи, а 2021. године је учествовао на скупу *Иновативни дидактички системи у васпитно-образовном раду*, с темом о подстицању развоја семантичке компоненте менталног лексикона на предшколском узрасту.

Ђорђе Јанковић је приложио следећу

БИБЛИОГРАФИЈУ НАУЧНИХ РАДОВА

А. Докторска дисертација

„Прозодијске алтернације у творби речи и њихова примена у настави српског језика“, Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2021. https://uvidok.rcub.bg.ac.rs/bitstream/handle/123456789/4321/Doktorat.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Б. Научни радови штампани у целини

1. „Функционалност наставе писменог изражавања у средњој школи (на примеру административног стила)“, *Иновације у настави* XXX/3, Београд: Учитељски факултет, 2017, 24–35.
   UDC 808.1/.5(075.3):371.3
2. „Конструкција *један другог* у заменичком систему српског језика“, *Četvrti međunarodni interdisciplinarni skup mladih naučnika društvenih i humanističkih nauka „Konteksti“, zbornik radova*, Novi Sad: Filozofski fakultet, 2018, 13–25.
   УДК 811.163.41'367.626.7
3. „Морфосинтактичке одлике заменичке конструкције *један другог*“, *Зборник радова са IX научног скупа младих филолога Србије „Савремена проучавања језика и књижевности“* IX/1, Крагујевац: Филолошко--уметнички факултет, 2018, 69–81.
   УДК 811.112.2'373.7+811.163.41'373.7+292
4. „Неологизми Лазе Костића и њихова творба нултим суфиксом“, *Српски језик* XXIV, 2019, 459–475. УДК 811.163.41’373.43
5. „Развијање језичких компетенција у духу Година узлета – на примеру развоја морфолошког система“, *Методичка теорија и пракса* XIX/2, 2019, 319–340. УДК 81'23-053.4 159.946.3:373.2
6. „Значења неологизама Лазе Костића грађених нултим суфиксом“, *Српски језик* XXV, 2020, 381–396. УДК 811.163.41’373.611

В. Радови штампани у изводу

1. „Основна обележја прозодијске србизације рускословенског текста у црквеним напевима“, *Первый международный конгресс православных ученых в Сербии „Евангельские ценности и будущее православного мира: православие и наука“*, Белград – Воронеж: Истоки, 2017, 113–115.
   УДК 7; 18:7.01

2. „Хомографи као примери за учење акцената у основној школи“, *Међународни научни скуп „Савремени приступи у професионалном развоју и раду васпитача и учитеља“, зборник резимеа*, Београд: Учитељски факултет, 2018, 62.
3. „Подстицање развоја семантичке компоненте менталног лексикона на предшколском узрасту“, *Међународни научни скуп „Иновативни дидактички системи у васпитно-образовном раду“, зборник резимеа*; Београд: Учитељски факултет, 2021, 98.

Ђорђе Јанковић је комисији доставио и своју докторску дисертацију „Прозодијске алтернације у творби речи и њихова примена у настави српског језика“, која обухвата 353 странице компјутерски сложеног текста, а подељена је на следећа поглавља: (1) Увод (1–19) – у оквиру кога се представљају подаци о истраживању (1–9), појмовни апарат и нотација (9–12), преглед истраживања (12–19) и скраћенице и ознаке (20); (2) Прозодијска анализа твореница (20–320) – у оквиру које се излажу подаци о прозодијским алтернацијама код речи са суфиксом (20–274), префигираних речи (275–285), сложених речи (286–298), те оних насталих прозодијском творбом (311–312), и разматрају резултати до којих се дошло (313–320); (3) Творенице у методици акцентологије (321–338), поглавље које садржи преглед досадашњих истраживања у методици наставе акцентологије (321–329), представља језичке примере у уџбеницима (329–337) и упућује на могућности даље примене творбених парова у настави акцентологије (337–338); (4) Закључно разматрање предмета (339–341).

У централном делу дисертације, који се бави прозодијском анализом твореница, црпених из *Речника српског језика* Матице српске (2011), примењен је двокомпонентни приступ прозодемама (заснован на квантитету слога и месту тонског врхунца у речи), раније примењиван на флективне парадигме, који се показао као потпуно функционалан и у опису алтернација у деривацији речи. Творбени модели у раду су разврстани на оне без алтернација и оне с њима, од којих се ови други деле у ситније типове, а они са сложенијим прозодијским односима могу бити предвидљиви и непредвидљиви. Уочено је, ипак, да известан број суфикса није конгруентан тој класификацији и забележени су услови у којима се неслагање јавља. Као реперне тачке у погледу места акцента у речи издвајају се творбени шавови, који привлаче место акцента. У погледу алтернација квантитета утврђује се шест категорија суфиксалних творбених модела према сталности квантитета и фонетском окружењу у коме се он (не) успоставља. Као фактори се издвајају постојање сонанта или безвучног експлозива на творбеном шаву, кумулација дужина, опсег регресије места акцента (једносложна или крајња), сегментна алтернација (*л* ~ *о*). Одређују се творбени модели са јављањем дугих префиксалних слогова и они са хипокористичном дужином. Кандидат у партијама као што су прозодијска творба или разматрање *л*-суфикса открива да примена прозодијског критеријума у анализи твореница може допринети ширем, лакшем или тачнијем гледању на те појаве. Преглед референтног и контролних/допунских речника донео је увид у разлике у нормирању новоштокавског материјала, које се могу повезати са територијом и временом израде лексикона. У самом Једнотомнику аутор је установио дискрепанцију између прозодијских ликова твореница које припадају истом творбеном моделу или, још уже, твореница с истим морфолошким и фонолошким одликама у оквиру модела, што, представљено конкретним примерима, носи немалу корист за прозодијску нормативистику.

У трећем делу рада, посвећеном методичком проучавању акцентологије, полази се од општих питања и проблема који важе за све области наставе српског језика, да се основ методике увек налази у предметној науци, а на другом месту у граничним дисциплинама, да се у вези са сваком од области може поставити питање компетентности наставника, њихове свести о томе шта је ученицима потребно и како им приступити, затим у премалом фонду часова посвећених настави српског језика итд. Након општег прегледа, колега Јанковић посвећује пажњу специфичним питањима наставе акцентологије. Полази се од чињенице да ниједна језичка област не рачуна на дечје језичко осећање као што је то акцентологија. Ниједна област не захтева виши праг толеранције и осетљивости на дијалекатске разлике, одступања од норме, очекивани отпор који сваки говорник матерњег језика има у тренутку оспоравања његових језичких навика (најчешће кодираних у породици). У том смислу, а у духу нових педагошких праваца, Ђорђе Јанковић релативизује појаву грешке и препоручује да се свако одступање евидентира као фаза развоја, која има за циљ освешћивање прозодијских обележја речи. Такође, евидентира проблем неинтуитивности знакова којима се акценти бележе, као важан увид којим би практичар у настави морао да овлада. Са циљем изналажења решења, Ђорђе Јанковић у раду предлаже могућу систематизацију метода и вежби којима се поступно побуђује прозодијска свесност. У духу нових тенденција у методици, а поткрепљено иностраном литературом, расветљава могућности интегрисаног приступа овој области кроз ритам и покрет. На крају, у опсежној квалитативној анализи примера из основношколских уџбеника, дошао је до јасних критеријума за избор, класификацију и груписање примера који би требало да се нађу у уџбеничким и наставним материјалима за рад са децом. Овај сегмент дисертације поуздан је путоказ свим будућим ауторима уџбеника који у свом материјалу обрађују акценте. Кандидат је у осмишљавању, процењивању, систематизовању и излагању методичких импликација које проистичу из централног дела истраживања, показао да разуме учење као процес и да критички сагледава сложеност тог процеса у наставном контексту, зависно од стила подучавања, квалитета уџбеничких и наставних материјала, времена које се посвећује овој области и других фактора.

У раду „Функционалност наставе писменог изражавања у средњој школи (на примеру административног стила)“ Ђорђе Јанковић проблематизује наставу писменог изражавања у средњој школи базирану на само једној писменој форми („саставу“), будући да она у пракси често обухвата недовољан број функционалних стилова. Тиме, поред осталог, отежава се постизање успеха у овој наставној области, а пре свих у оспособљавању ученика за сналажење у различитим комуникативним ситуацијама. На примеру обраде службеног писма и имејла Ђорђе Јанковић предлаже начине за методичко обликовање рада на тим жанровима административног стила, као и разноврсне лексичке и граматичке вежбе за савладавање посебности административног стила, као што су номинализација, декомпозиција предиката, виши ниво категоризације појмова, употреба формалне лексике и сл. Могућа решења која се у тексту предлажу проистичу из образложене потребе за подизањем нивоа функционалне писмености говорника српског језика у жанровима административног стила као што су службено писмо и имејл. У овом раду, као и у излагању о хомографима као примерима за учење акцената у основној школи, кандидат је заузео критички однос према наставним поступцима и материјалима за проучавање језика и језичке културе. Показао је да уме да промишља о проблемима учења као процеса, о садржајима учења, о њиховој репрезентативности, али и функционалности у односу на свакодневне комуникативне потребе ученика.

Бавећи се начинима адаптације руске акцентуације српском прозодијском систему у чланку „Основна обележја прозодијске србизације рускословенског текста у црквеним напевима“ кандидат је своју пажњу усмерио на проучавање перцепције музичких акцената при певању црквене поезије. Спојивши своје научно проучавање језика са искуствима бављења музиком, кандидат је овој теми пришао интердисциплинарно. Имајући у виду да су ритам и акценат дечје поезије два доминантна својства која деца предшколског узраста перципирају и опонашају у својој говорној интерпретацији, бављење овом темом кандидату ће бити од велике помоћи у припремању студената за рад у вежбаоници.

Два текста посвећена су проучавању конструкције *један другог*. Кандидат приступа проучавању оних одлика ове заменичке конструкције које до сада нису описане у литератури: њене сложене семантичке и граматичке структуре, посебности у односу на просте заменице *један* и *други*, могућности да се оба њена елемента употребљавају у зависним падежима, конгруенције с антецедентима израженим збирном именицом или именицама различитог рода; затим детаљно класификује, према синтаксичким и морфолошким критеријумима, аргументске позиције у којима се могу наћи чланови ове конструкције и закључује да морфолошка колебања у њеној употреби стоје у тесној вези са семантичком комплексношћу узајамних догађаја за чије се изражавање овај реципрочни маркер користи.

Кандидат испитује неолошке творенице са нултим суфиксом код Лазе Костића са творбеноморфолошке (творбени модели, врсте основа, морфофонолошке алтернације) и семантичке стране (доминантна значења и њихове међусобне флуктуације засноване на метонимији), посебно се осврћући на функције неологије и на односе неологизама са сродним групама: потенцијалним лексемама, оказионализмима, архаизмима. Ти аспекти из којих Ђорђе Јанковић у два засебна рада темељно и поткрепљено описује своју грађу, неопходан су услов за ваљани приступ језику деце и дечје књижевности, као и развоју говора.

Рад у којем кандидат разматра могућности подстицања језичких и особито морфолошких компетенција деце истиче усаглашеност принципа Основа програма предшколског образовања и васпитања са принципима који важе у методици развоја говора. Он наглашава погодност садржаја из области развоја говора за примену у разноврсним пројектним контекстима, чиме доприноси деконструисању уврежене претпоставке да Основе програма, прећуткујући их, негирају – или бар запостављају – предметне компетенције васпитача и деце. Аутор, конкретно примењујући теоријске поставке Основа програма на морфолошки систем српског језика, предлаже различите могуће улоге васпитача у подстицању усвајања морфолошких и морфофонолошких образаца и усвајања творбених образаца, поткрепљујући своје тезе обиљем примера. Најобимнији одељак рада, који се бави усвајањем творбених образаца, овај методички домен осветљава одговарајући на више питања: којим се сазнајним путевима откривају творенице; како се може користити реч-модел и грађење речи према аналогији; како се визуелно могу представити значења твореница а како творбени форманти; како се осигурава разумевање творбеног значења; који су творбени модели и које су речи-примери погодни у раду с децом предшколског узраста; из којих речника васпитач може црпсти потребне примере и сл. Тиме кандидат потцртава важност иманентних, предметних одлика садржаја коме деца приступају у васпитно-

образовном процесу, а уједно показује свест о развојним потребама и могућностима деце предшколског узраста.

У приложеним текстовима уочава се разноврсност тема којима се кандидат претходних година бавио. Ови научни радови показују широка истраживачка интересовања кандидата, па се осим језичких и методичких проблема он бави и музичким акцентом у певаном тексту. Уз све наведено, треба поменути да је Ђорђе Јанковић, радећи на Учитељском факултету у Београду, постао веома одговоран сарадник, са смислом да најдубље вредности српског језика приближи будућим васпитачима на одговарајући начин, расветљавајући значај говора у процесу организовања мисли, размени мишљења, управљању концептима, аргументовању, преношењу сазнања, развоју имагинације (кроз упознавање и тумачење књижевних текстова и других медија), упознавању елемената сопствене културе и култура других народа, као и у подстицању дечјег раног описмењавања. Реч је о вредном младом сараднику пред којим је плодна наставна и научна будућност.

Закључак

На основу изнетих података и увида који из њих произилазе, Комисија је утврдила да кандидат **Ђорђе Јанковић** у потпуности испуњава услове предвиђене конкурсом. Због изражених методичких интересовања и ангажовања, која се огледају у вишегодишњем наставничком искуству, а од тога, што је посебно значајно, петогодишњем сарадничком искуству на предмету *Методика развоја говора* на Учитељском факултету у Београду, стеченој наставничкој лиценци, учешћу на Републичком зимском семинару за наставнике српског језика и књижевности, излагању на научним скуповима, као и одбрањеној докторској дисертацији у којој се бави методичким импликацијама проучавања прозодије, Комисија има част и задовољство да декану и Наставно-научном већу Учитељског факултета у Београду предложи да **Ђорђе Јанковић** буде изабран за сарадника у звању асистента са докторатом за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности* на Учитељском факултету у Београду.

У Београду, 10. XI 2021. године

Комисија

1. Др **Вишња Мићић**, ванредни професор Учитељског факултета у Београду (председник)

2. Др **Вељко Брборић**, редовни професор Филолошког факултета у Београду (члан)

3. Др **Владимир Вукомановић Растегорац**, доцент Учитељског факултета у Београду (члан)